

Magyar nyelvű tipográfia L^AT_EX-hel

Szabó Péter

[<pts@fazekas.hu>](mailto:pts@fazekas.hu)

BME Számítástudományi és Információelméleti Tanszék

Második magyar T_EX-konferencia

2005-12-03 11:30

Budapest, ELTE déli tömb

Honosítás (L10N)

Áttekintés

Honosítás (L10N)

Magyar szöveg
készítése $\text{\LaTeX}$ -hel

Ki mit tesz

Magyar $\text{\LaTeX}$

Ábra Babelben

Gyakori hibák

Összefoglalás

A $\text{\LaTeX}$ mint szoftver honosítása ma:

- *felhasználói felület*: nem történt meg, a rendszerparancsok, a $\text{\TeX}$ -parancsok és a hibaüzenetek is angol nyelvűek. Egyes szövegszerkesztők felhasználói felülete már magyar.
- *súgó*: a $\text{\LaTeX}$ -nek nincs súgója.
- *telepítő*: sokféle $\text{\TeX}$ -disztribúció létezik, az ismertebbeknek nincs magyar telepítője (kivétel: a teTeX csomag telepítése UHU-Linux alatt).
- *kézikönyv*: A *The Not Too Short Introduction to $\text{\LaTeX}2\epsilon$* c. könyv magyar fordítása (*$\text{\LaTeX}$ 78 percben* címmel) letölthető a Magyar $\text{\LaTeX}$ honlapjáról: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Megjelent a $\text{\LaTeX}$ kézikönyv.
- *honlap, fórumok, levelezési listák stb.*: a MaTeX honlapon egy jó összefoglalás található az élő $\text{\LaTeX}$ -es projektekről

Magyar szöveg készítése L^AT_EX-hel

Áttekintés

Honosítás (L10N)

Magyar szöveg
készítése L^AT_EX-hel

Ki mit tesz

MagyarL^AT_EX

Ábra Babelben

Gyakori hibák

Összefoglalás

- *ékezetes betűk*: öt szép szűzlány őrült írótnyúz; betűtípusok
- *a forrásfájl kódolása*: inputenc, Latin-2, UTF-8
- *írásjelek*: „külső »belső« idézet” – az ám!
- *automatikus szóelválasztás*: ékezetes betűk, dupla többjegyű mássalhangzók, összetett szavak, idegen szavak
- *formai elemek*: élőfej, lábjegyzet, fejezetszámozás, tételszámozás stb.
- *nyelvi elemek generálása*: a/az névelők, toldalékok; `\az+`
`\refstruc{xy+ban}` → az 5. fejezetben
- *tárgymutató*: rendezési sorrendje és tipográfiája
- *irodalomjegyzék*: tipográfiája és rendezési sorrendje
- *helyesírás-ellenőrzés*: ISpell, MySpell, HunSpell

Az ezekhez szükséges szoftverek és leírások letölthetők a MagyarL^AT_EX honlapról.

Ki mit tesz

Áttekintés

Honosítás (L10N)

Magyar szöveg
készítése L^AT_EX-hel

Ki mit tesz

MagyarL^AT_EX

Ábra Babelben

Gyakori hibák

Összefoglalás

- *rendszergazda*: telepíti a L^AT_EX-et és a magyar szöveg szedéséhez szükséges betűtípusokat és kiegészítő szoftvereket
- *tipográfus, szedő*: eldönti, hogy az adott műben mely szoftvereket milyen beállítással kell használni, meghatározza az egyes formai elemek tipográfiáját (pl. betűtípus, térköz)
- *szerző*: saját könyvtárába telepíti a még hiányzó szoftvereket; a kézi beavatkozást igénylő pontokon magyarázza a dokumentumot
- *szerkesztő, lektor*: ellenőrzik, hogy az elkészült mű megfelel-e a magyar tipográfiai szabályoknak
- *programozó*: L^AT_EX-makrókat és egyéb programokat ír a mű egyedi problémáinak megoldására

Egyes szerepek feladatait gyakran ugyanaz a személy látja el.

Áttekintés

Honosítás (L10N)

Magyar szöveg
készítése L^AT_EX-hel

Ki mit tesz

MagyarL^AT_EX

Ábra Babelben

Gyakori hibák

Összefoglalás

Magyar szövegszedést segítő leírások és L^AT_EX-kiegészítők gyűjteménye. URL: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Az alábbi szoftvereket tartalmazza:

■ *magyar.ldf* (v1.5): Babel stílusfájl, a L^AT_EX tölti be. Az eredeti *magyar.ldf* sürgősen felülírandó!

```
\def\magyarOptions{defaults=hu-min}
```

- *huhyp*.tex*: négy elválasztási mintafájl összegyűjtve
- *husort.pl*: tárgymutató-feldolgozó, a *makeindex* helyett
- *huplain.bst*: irodalomjegyzék-stílus, a *plain.bst* helyett
- *ccs_extract.pl*: dupla többjegyű msh-k elválasztását javítja
- *magyarp.xdy*: *Xindy* stílusfájl magyar tárgymutatókhoz (tesztelése még hiányzik)
- *lafmtgen.pl*: T_EX formátumgeneráló szkript az elválasztási modulok könnyebb telepítéséhez

[Áttekintés](#)

[Honosítás \(L10N\)](#)

[Magyar szöveg
készítése \$\text{\LaTeX}\$ -hel](#)

[Ki mit tesz](#)

[Magyar \$\text{\LaTeX}\$](#)

[Ábra Babelben](#)

[Gyakori hibák](#)

[Összefoglalás](#)

Magyar szövegszedést segítő leírások és $\text{\LaTeX}$ -kiegészítők gyűjteménye. URL: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Az alábbi szoftvereket tartalmazza:

■ *magyar.ldf* (v1.5): Babel stílusfájl, a $\text{\LaTeX}$ tölti be. Az eredeti *magyar.ldf* sürgősen felülírandó!

```
\def\magyarOptions{defaults=hu-min}
```

■ *huhyp*.tex*: négy elválasztási mintafájl összegyűjtve

■ *husort.pl*: tárgymutató-feldolgozó, a *makeindex* helyett

■ *huplain.bst*: irodalomjegyzék-stílus, a *plain.bst* helyett

■ *ccs_extract.pl*: dupla többjegyű msh-k elválasztását javítja

■ *magyarp.xdy*: *Xindy* stílusfájl magyar tárgymutatókhoz (tesztelése még hiányzik)

■ *lafmtgen.pl*: $\text{\TeX}$ formátumgeneráló szkript az elválasztási modulok könnyebb telepítéséhez

[Áttekintés](#)

[Honosítás \(L10N\)](#)

[Magyar szöveg
készítése \$\text{\LaTeX}\$ -hel](#)

[Ki mit tesz](#)

[Magyar \$\text{\LaTeX}\$](#)

[Ábra Babelben](#)

[Gyakori hibák](#)

[Összefoglalás](#)

Magyar szövegszedést segítő leírások és $\text{\LaTeX}$ -kiegészítők gyűjteménye. URL: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Az alábbi szoftvereket tartalmazza:

- *magyar.ldf* (v1.5): Babel stílusfájl, a $\text{\LaTeX}$ tölti be. Az eredeti *magyar.ldf* sürgősen felülírandó!
 $\backslash\text{def}\backslash\text{magyarOptions}\{\text{defaults}=\text{hu-min}\}$
- *huhyp*.tex*: négy elválasztási mintafájl összegyűjtve
- ***husort.pl***: tárgymutató-feldolgozó, a *makeindex* helyett
- *huplain.bst*: irodalomjegyzék-stílus, a *plain.bst* helyett
- *ccs_extract.pl*: dupla többjegyű msh-k elválasztását javítja
- *magyarp.xdy*: *Xindy* stílusfájl magyar tárgymutatókhoz (tesztelése még hiányzik)
- *lafmtgen.pl*: $\text{\TeX}$ formátumgeneráló szkript az elválasztási modulok könnyebb telepítéséhez

Áttekintés

Honosítás (L10N)

Magyar szöveg
készítése $\text{\LaTeX}$ -hel

Ki mit tesz

Magyar $\text{\LaTeX}$

Ábra Babelben

Gyakori hibák

Összefoglalás

Magyar szövegszedést segítő leírások és $\text{\LaTeX}$ -kiegészítők gyűjteménye. URL: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Az alábbi szoftvereket tartalmazza:

- *magyar.ldf* (v1.5): Babel stílusfájl, a $\text{\LaTeX}$ tölti be. Az eredeti *magyar.ldf* sürgősen felülírandó!
 $\backslash\text{def}\backslash\text{magyarOptions}\{\text{defaults}=\text{hu-min}\}$
- *huhyph*.tex*: négy elválasztási mintafájl összegyűjtve
- *husort.pl*: tárgymutató-feldolgozó, a *makeindex* helyett
- ***huplain.bst***: irodalomjegyzék-stílus, a *plain.bst* helyett
- *ccs_extract.pl*: dupla többjegyű msh-k elválasztását javítja
- *magyarp.xdy*: *Xindy* stílusfájl magyar tárgymutatókhoz (tesztelése még hiányzik)
- *lafmtgen.pl*: $\text{\TeX}$ formátumgeneráló szkript az elválasztási modulok könnyebb telepítéséhez

Áttekintés

Honosítás (L10N)

Magyar szöveg
készítése $\text{\LaTeX}$ -hel

Ki mit tesz

Magyar $\text{\LaTeX}$

Ábra Babelben

Gyakori hibák

Összefoglalás

Magyar szövegszedést segítő leírások és $\text{\LaTeX}$ -kiegészítők gyűjteménye. URL: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Az alábbi szoftvereket tartalmazza:

- *magyar.ldf* (v1.5): Babel stílusfájl, a $\text{\LaTeX}$ tölti be. Az eredeti *magyar.ldf* sürgősen felülírandó!
`\def\magyarOptions{defaults=hu-min}`
- *huhyp*.tex*: négy elválasztási mintafájl összegyűjtve
- *husort.pl*: tárgymutató-feldolgozó, a *makeindex* helyett
- *huplain.bst*: irodalomjegyzék-stílus, a *plain.bst* helyett
- *ccs_extract.pl*: dupla többjegyű msh-k elválasztását javítja
- *magyarp.xdy*: *Xindy* stílusfájl magyar tárgymutatókhoz (tesztelése még hiányzik)
- *lafmtgen.pl*: $\text{\TeX}$ formátumgeneráló szkript az elválasztási modulok könnyebb telepítéséhez

Áttekintés

Honosítás (L10N)

Magyar szöveg
készítése L^AT_EX-hel

Ki mit tesz

MagyarL^AT_EX

Ábra Babelben

Gyakori hibák

Összefoglalás

Magyar szövegszedést segítő leírások és L^AT_EX-kiegészítők gyűjteménye. URL: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Az alábbi szoftvereket tartalmazza:

- *magyar.ldf* (v1.5): Babel stílusfájl, a L^AT_EX tölti be. Az eredeti *magyar.ldf* sürgősen felülírandó!
`\def\magyarOptions{defaults=hu-min}`
- *huhyp*.tex*: négy elválasztási mintafájl összegyűjtve
- *husort.pl*: tárgymutató-feldolgozó, a *makeindex* helyett
- *huplain.bst*: irodalomjegyzék-stílus, a *plain.bst* helyett
- *ccs_extract.pl*: dupla többjegyű msh-k elválasztását javítja
- ***magyarp.xdy***: *Xindy* stílusfájl magyar tárgymutatókhoz (tesztelése még hiányzik)
- *lafmtgen.pl*: T_EX formátumgeneráló szkript az elválasztási modulok könnyebb telepítéséhez

[Áttekintés](#)

[Honosítás \(L10N\)](#)

[Magyar szöveg
készítése \$\text{\LaTeX}\$ -hel](#)

[Ki mit tesz](#)

[Magyar \$\text{\LaTeX}\$](#)

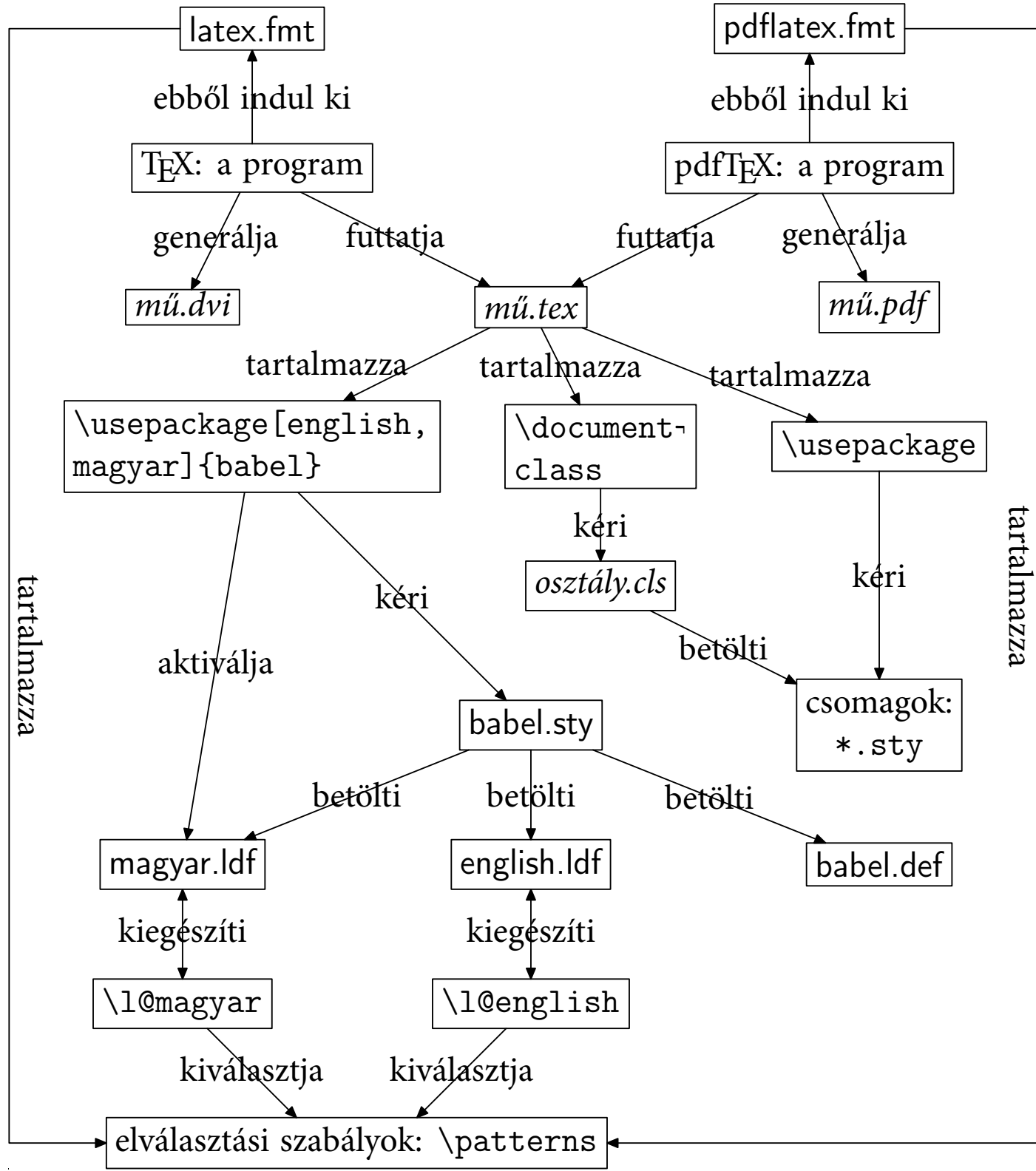
[Ábra Babelben](#)

[Gyakori hibák](#)

[Összefoglalás](#)

Magyar szövegszedést segítő leírások és $\text{\LaTeX}$ -kiegészítők gyűjteménye. URL: <http://www.math.bme.hu/latex/>. Az alábbi szoftvereket tartalmazza:

- *magyar.ldf* (v1.5): Babel stílusfájl, a $\text{\LaTeX}$ tölti be. Az eredeti *magyar.ldf* sürgősen felülírandó!
`\def\magyarOptions{defaults=hu-min}`
- *huhyp*.tex*: négy elválasztási mintafájl összegyűjtve
- *husort.pl*: tárgymutató-feldolgozó, a *makeindex* helyett
- *huplain.bst*: irodalomjegyzék-stílus, a *plain.bst* helyett
- *ccs_extract.pl*: dupla többjegyű msh-k elválasztását javítja
- *magyarp.xdy*: *Xindy* stílusfájl magyar tárgymutatókhoz (tesztelése még hiányzik)
- *lafmtgen.pl*: $\text{\TeX}$ formátumgeneráló szkript az elválasztási modulok könnyebb telepítéséhez

Ékezetes betűk

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk

Idegen ékezetek

Elválasztás

Elválasztás (2)

Szórós betűk

Írásjelek

Képletek

Formai elemek

Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Az itt leírt hibák és megoldásaik megtalálhatók a MagyarL^AT_EX honlapon is.

Ha az ékezetes betűk nem jelennek meg vagy hibásak

A preambulumba írni: `\usepackage[latin2]{inputenc}`. Ha a forrásdokumentum nem Latin-2, hanem UTF-8 kódolású, akkor az *ucs* csomagot be kell tölteni, és az *inputenc*-nek *utf8*-at kell megadni. Szükség esetén az *ucs* csomag legfrissebb verzióját le kell tölteni a CTAN-ről. Egyes szövegszerkesztők 3 karakteres UTF-8 BOM-ot helyeznek a forrásfájl elejére. Ez nem működik L^AT_EX-hel, BOM nélkül kell menteni (alternatív megoldás a L^AT_EXkézikönyvben). Nincs beépített támogatás arra, hogy egy művön belül a forrásfájlok különböző bemeneti kódolásúak legyenek.

Az új *magyar.ldf* figyelmeztető üzenetet jelenít meg pl. az *inputenc*, *t1enc* csomagok hiánya esetén.

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk

Idegen ékezetek

Elválasztás

Elválasztás (2)

Szörös betűk

Írásjelek

Képletek

Formai elemek

Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Ha hullámvonalas ò és kalapos û jelenik meg

- Ha `\usepackage[latin2]{inputenc}` van megadva, akkor ez nem fordulhat elő. (Ha *latin1* van megadva, akkor javítandó *latin2*-re.)
- UTF-8-as forrás esetén a billentyűzet-kosztást és a szövegszerkesztőt kell rávenni, hogy jó ékezetes betűket rakjon a forrásfájlba.
- Egy rosszul elmentett UTF-8 forrás egy alkalmas Perl szkripttel javítható, például:

```
perl -pi -e 'BEGIN{@H{"\xB5","\xBB","\x95","\x9B"}
=("\x91","\xB1","\x90","\xB0")}s@\xC3([\xB5\xBB
\x95\x9B])@\xC5$H{$1}@gx' forrás.tex
```

A fenti megoldás akkor is működik, ha a forrásfájl vegyesen tartalmaz jó és rossz ékezetes betűket.

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk

Idegen ékezetek

Elválasztás

Elválasztás (2)

Szórós betűk

Írásjelek

Képletek

Formai elemek

Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Ha a $\text{\LaTeX}$ rosszul választja el a szavakat, vagy nem is választ el

- Az elválasztási mintákat tartalmazó forrásfájlokat telepíteni kell. Ezek: *huhyph3.tex*, *huhyphf.tex*, *huhyphc.tex* és *huhyphn.tex*. Az egyiket át kell másolni *huhyph.tex* névre (alapból a *huhyph3.tex* szokott ez lenni).
- A mintafájlok egymás alternatívái, egyikük se tökéletes (az idegen és összetett szavak miatt: meg-int vagy me-gint?). A Huhypn-ről lásd Nagy Bence előadását.
- A *language.dat* megfelelő sorait engedélyezni kell, például magyar *huhyph.tex* és magyarn *huhyphn.tex*.
- Újra kell generálni a $\text{\TeX}$ formátumot. Ez vagy menüből, vagy *fmtutil -all* kiadásával lehetséges.
- A preambulumba: `\usepackage[magyar]{babel}`.

Elválasztás (2)

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk
Idegen ékezetek
Elválasztás

Elválasztás (2)

Szórós betűk

Írásjelek

Képletek

Formai elemek

Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Ha csak egy-két szó elválasztásával van baj

- `\usepackage{t1enc}` szükséges az ékezetes szavak automatikus elválasztásához.
- Ha a szóban van kötőjel, akkor a további automatikus elválasztáshoz a kötőjelet ‘–’-ra kell cserélni. Ezt a *magyar.ldf* biztosítja.
- A dupla többjegyű mássalhangzót a forrásban ‘ előzze meg: `me‘ccsel` elválasztása mecs-csel lesz. Ezt is a *magyar.ldf* biztosítja.
- Rossz elválasztás esetén `\hyphenation{szó}` kivétel veendő fel. A toldalékolt alakokat is.
- Lehet kísérletezni az egyes mintafájlok csereberéjével. Ehhez a *magyar.ldf* `hyphenation=` opciója használható, például `hyphenation=huhyphn`.

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk

Idegen ékezetek

Elválasztás

Elválasztás (2)

Szőrös betűk

Írásjelek

Képletek

Formai elemek

Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Acrobat Readerben olvashatatlan a szöveg és lassan jelenik meg

- Ha a *times* csomag betöltésekor vagy a *tlenc* csomag kihasználásakor a jelenség megszűnik, akkor a probléma oka, hogy a T1 kódolású *Computer Modern* (CM) fontok (= EC fontok) csak raszteres változatban vannak telepítve.
- Az EC fontok vektoros (Type 1) változatát a *cm-super* fontcsomag tartalmazza. Régebbi T_EX-disztribúció esetén a CTAN-ről kell felrakni (50 MB!).
- *dvips -Pcm-super* opció szükséges a *cm-super* fontok aktiválásához. *pdflatex* esetén erre nincs szükség.
- A *Latin Modern* (LM) fontok: vektoros, T1 és más kódolású CM fontok. Jobb minőségűek és kisebbek a *cm-super* fontoknál, de kevesebb glyph-et és kevesebb méretet tartalmaznak. Újabb disztribúciókban már benne vannak, és a CTAN-ről is letölthetők. Betöltendő az *lmodern* csomag.

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk
Idegen ékezetek
Elválasztás
Elválasztás (2)
Szőrös betűk

Írásjelek

Képletek
Formai elemek
Formai elemek (2)
Számozás

Összefoglalás

Egyes írásjelek rosszul vagy rossz térközzel jelennek meg

- `\usepackage{t1enc}` szükséges pl. a `„vesszős”` idézés nyitó ligatúrájához.
- `\textqq` az új *magyar.ldf*-ben: `\textqq{külső \textqq{belső} idézet}` → „külső »belső« idézet”.
- A számozott és számozatlan felsorolások címkéje állítható az új *magyar.ldf* `labelenums=` illetve `labelitems=` opcióival.
- Párbeszédbeli megszólalás az új *magyar.ldf*-beli `\mond`-dal.
- Speciális írásjelek az új *magyar.ldf* aktív karakterével: ‘ ‘ : „magyar” nyitó; ‘ ’ : “angol” nyitó; ‘ <francia: “francia» nyitó; meg‘ =megáll, meg‘ -megáll; meg‘ _intem; Kiss Előd‘ - Nagy Pál;nátrium‘ |klorid;kutatás‘ "+fejlesztés; ‘ ‘ -- két mínusz.
- Kell kis köz az írásjel előtt? Igen! (új *magyar.ldf*)

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk
Idegen ékezetek
Elválasztás
Elválasztás (2)
Szőrös betűk
Írásjelek

Képletek

Formai elemek
Formai elemek (2)
Számozás

Összefoglalás

Egyes matematikai jelek rosszul vagy rossz térközzel jelennek meg

- Tizedespontot vagy tizedesvesszőt tartalmazó számok az új *magyar.ldf* `\MathReal` parancsával hozhatók létre.
- Matematikai képletben `{,}` helyett sima vesszővel is írható tizedesvessző az új *magyar.ldf* `mathhucomma=yes` opciója mellett.
- A fatoriálisjel utáni térköz mindig jó az új *magyar.ldf*-fel.
- Az új *magyar.ldf* az alap térközöket (pl. `\medmuskip`) a magyar hagyománynak megfelelően csökkenti.
- Az új *magyar.ldf*-fel a $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 + 11 + 12 + 14 + 15 < 999$ képlet bármelyik jelnél megtörhető, és a jel a következő sorban ismétlődik.

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk

Idegen ékezetek

Elválasztás

Elválasztás (2)

Szórós betűk

Írásjelek

Képletek

Formai elemek

Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Egyes formai elemekben a sorrend, a kisbetű–nagybetű vagy a pont helytelen

- Már a régi *magyar.ldf* is javította a címoldali dátum megjelenését, és próbálta javítani fejezetcímek és képaláírások és a tartalomjegyzék tipográfiáját (pl. *Ábra 1*: helyett *1. ábra.*).
- Az új *magyar.ldf* helyesen javítja a fentieket, plusz az előfejet (ezt csak a *letter*, *article*, *book* és *report* osztályokban), a tételeszerű környezetek számozását, a függelékek számozását, a felsorolásokat, a leíró listákat, a `\paragraph`-okat, a lábjegyzeteket.
- Az új *magyar.ldf* magyarítja a *varioref* csomag kimenetét.
- Tételyszerű környezetek számozásakor pl. a *theorem* csomag mellett szükség lehet a `\theoremstyle{magyar-plain}` kiadására.

Formai elemek (2)

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk

Idegen ékezetek

Elválasztás

Elválasztás (2)

Szórós betűk

Írásjelek

Képletek

Formai elemek

Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Egyes formai elemekben a sorrend, a kisbetű–nagybetű vagy a pont helytelen

- Az új *magyar.ldf* együttműködik a L^AT_EX szabványos és az AMS dokumentumosztályokkal, a *amsmath*, *theorem*, *ntheorem*, *amsthm*, *fancyhdr*, *endnotes*, *caption2*, *nath*, *fnpara* és *cjhebrew* csomagokkal, és magyaráítja őket.
- Az új *magyar.ldf*-ben a lábjegyzetek számozása igen jól. testreszabható.
- Az új *magyar.ldf* a régivel kompatibilis módban fut. A tipográfiai helyes módhoz a `\def\magyarOptions{defaults=hu-min}` parancs kerüljön a preambulumba.
- Magyar irodalomjegyzék BibT_EX-hel:
`\bibliographystyle{huplain}`.
- Magyar tárgymutató: *husort.pl* vagy *magyarp.xdy*.

Áttekintés

Gyakori hibák

Ékezetes betűk
Idegen ékezetek
Elválasztás
Elválasztás (2)
Szórós betűk
Írásjelek
Képletek
Formai elemek
Formai elemek (2)

Számozás

Összefoglalás

Generált számok fix névelővel vagy toldalékkal körülvéve

- A `\ref`, `\pageref` és `\cite` parancsok automatikusan generált számokat (pl. fejezet-, oldal-, képlet-, hivatkozás-) illesztenek be a dokumentumba. A névelőt és a toldalékot is generálni kell. Helytelen: az `(\ref{xy})`-ból *kiindulva*.
- A névelőket már a régi *magyar.ldf* is képes volt generálni az `\aref`, `\apageref`, `\acite`, `\az` parancsokkal és ezek nagy kezdőbetűs változataival. Pl. `\Aref({xy})` *képletből kiindulva*. Az új *magyar.ldf* stabilabban végzi ugyanezt.
- Az új *magyar.ldf* többtucat toldalékot is képes generálni, pl. `\Atold({xy})+bol{}` *kiindulva*.
- Az új *magyar.ldf* fejezetszintek neveit is képes generálni, pl. `\az+\refstruc{öf+ben}` generálhatja azt, hogy „az 1.3. szakaszban”, de azt is, hogy „a 2. fejezetben”.

Együttműködés

Áttekintés

Gyakori hibák

Összefoglalás

Együttműködés

Továbbfejlesztés?

- A régi *magyar.ldf* számos csomaggal összeakadt. Ennek két fő oka volt: az aktív karakter gyanútlan kezelése a Babelben és a nem elég körültekintéssel felüldefiniált parancsok.
- Az új *magyar.ldf* jól működik a főbb osztályokkal és csomagokkal, beleértve az alábbi nagy csomagokat is: *hyperref*, *graphicx*, *pdfscreen*, *powerdot*.
- Az új *magyar.ldf* óvatosan bánik az aktív karakterrel, felülbírálv a Babelt.
- Az új *magyar.ldf* szolgáltatásai opciók használatával egyenként testreszabhatók és egyenként kikapcsolhatók. Így egy esetleges jövőbeli összeakadási probléma elhárításához nem szükséges programozói tudás.
- A MagyarL^AT_EX egyéb szoftvereinél nem merültek fel hasonló összeakadási problémák.

Továbbfejlesztés?

Áttekintés

Gyakori hibák

Összefoglalás

Együttműködés

Továbbfejlesztés?

- A helyesírás-ellenőrzés teljes átgondolást igényel, beleértve a szövegszerkesztőkhöz való integrációt.
- A tárgymutató és az irodalomjegyzék generálásának fejlesztése vagy akár újraírása nem ütközik akadályba.
- Elvi szempontból jó automatikus szóelválasztáshoz igénybe kéne venni pl. a *Szószablya* projekt szótárral dolgozó motorját, leváltva a T_EX minta alapú modelljét.
- Hibajavítások, kisebb fejlesztések a *magyar.ldf*-en elképzelhetők, de kompromisszumok és „intelligens” keresztbe varázslások nélküli megoldás csak a teljes Babel (és esetleg a L^AT_EX-kernel egyes részeinek) újragondolásával születhet, ezt hasznos lenne az Ω projekthez kapcsolódva végezni.
- Áttervezendő a fontkezelés, a karakter–glyph kapcsolat, a szkriptnyelv és a honosítási interfészek.

